

Спільна відповідальність за спільну спадщину

РОЗРОБКА ТА ПІЛОТУВАННЯ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ГІДІВ: Складні сторінки спільної історії: розповідаючи про Другу світову війну у Львові

Опис програми

Проект профінансовано
Європейським Союзом

Дана програма була створена завдяки фінансовій підтримці Європейського Союзу. Її наповнення є винятковою відповідальністю партнерів проекту ReHERIT і не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу.

REHERIT

Спільна відповідальність за спільну спадщину

РОЗРОБКА ТА ПІЛОТУВАННЯ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ГІДІВ СКЛАДНІ СТОРІНКИ СПІЛЬНОЇ ІСТОРІЇ: РОЗПОВІДАЮЧИ ПРО ДРУГУ СВІТОВУ ВІЙНУ У ЛЬВОВІ

Львів, вересень 2018 - липень 2020 рр.

Практична програма "Розробка та пілотування матеріалів для гідів зі складних тем спільної історії Львова" розробляється в межах проекту "ReHERIT: спільна відповідальність за спільну спадщину". Проект має на меті випрацювати нові підходи та інструменти у роботі з культурною спадщиною Львова і Умані та сприяти переосмисленню багатокультурного надбання цих міст. Програма для гідів має завданням розширити компетенції гідів (екскурсоводів) у роботі зі складними темами багатокультурного минулого Львова, конфліктними сюжетами різних історичних пам'ятей та їхніх сучасних інтерпретацій. Програма складається з декількох етапів: розробка матеріалів групою експертів та гідів; проведення воркшопу для апробації матеріалів; пілотування прогулянок (екскурсій) на основі розроблених матеріалів та проведення регулярних прогулянок львівськими гідами з використанням матеріалів програми. Всі активності заплановано реалізувати впродовж вересня 2018 - липня 2020 року.

ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ

Роль гідів є особливою та дуже важливою для створення інклюзивного публічного простору місцевої спадщини. Контакти між відвідувачами та місцевими громадами з одного боку відкривають нові можливості для міжкультурних комунікацій, а з іншого - можуть призвести до непорозумінь та поглиблення існуючих символічних конфліктів. Нерідко джерелом цих конфліктів виступає поділена історична пам'ять. Часто гідів виступають у ролі медіаторів у цих процесах, адже наслідком динамічного розвитку туризму є інтеракція між представниками різних культурних середовищ. Таким чином, гідів не лише представляють історичний та сучасний образ міста для відвідувачів, а й виступають агентами щоденної культурної дипломатії у комунікації з різноманітними аудиторіями.

ВИБІР ТЕМИ

Львів як центр туризму в Україні та культурно важливе місто для польської, єврейської та української історії має великий потенціал культурної спадщини для інклюзивного та сталого місцевого розвитку. Для успішної та прозорої співпраці між різними акторами багатокультурної спадщини, важливо долати наявні упередження та поділи. Часто на перешкоді цих процесів стає конфліктна пам'ять про минуле, коли різні інтерпретації одних подій існують паралельно та сприймаються як взаємовиключні, наприклад, "герої" однієї

групи сприймаються як "злочинці" іншої і навпаки. Зокрема, тема Другої світової війни активно використовується як інструмент мобілізації у сучасних конфліктах - військових, політичних та символічних. Подія, що забрала мільйони життів, є глибоко вкоріненою на рівні особистої та родинної пам'яті. Водночас, вона стала як наріжним каменем радянської ідеології, так і центральним героїчно-мартирологічним нарративом нових націєтворень після розпаду СРСР. Різні версії історичної пам'яті нерідко набувають характеру взаємозаперечних сакральних міфів, дискусія між якими є ускладненою. Оптика локальної перспективи дозволяє розглянути цю складну історію та травматичну пам'ять, виходячи за межі особистих, національних та ідеологічних рамок.

СТРУКТУРА МАТЕРІАЛІВ

Матеріали, підготовлені для воркшопу "Складні сторінки спільної історії: розповідаючи про Другу світову війну у Львові" поділені на 5 підтем: радянська окупація, колаборація та співпраця, топографія Голокосту, моделі поведінки цивільного населення та закінчення війни. Фокусуючись на Львові, автори пропонують розглянути складні питання конфліктних пам'ятей про війну через локально-транснаціональний підхід, що включає множинність нарративів та проблематизує існуючу термінологію, що описує ці події. Цей підхід дозволяє підважити стереотипи, що стають на заваді діалогу довкола травматичних сторінок минулого. Матеріали фокусуватимуться на складній динаміці локальних та глобальних процесів та спонукатимуть до індивідуального переосмислення історії Другої світової війни для проговорення цієї теми із різними аудиторіями.

Матеріали будуть доступні в двох форматах: онлайн-карт об'єктів та просторів, пов'язаних із історією Другої світової війни у Львові, та читанок. Вони будуть розміщені на Порталі культурної спадщини проекту ReHerit та онлайн-платформі проекту "Інтерактивний Львів". До кожної підтеми буде підготовлена читанка із набором академічних текстів та джерельних матеріалів, які стосуються тематики Другої світової війни у Львові і ширше Східної Європи.

РЕЗУЛЬТАТИ

Розроблена програма буде апробована на воркшопі для гідів 6-7 березня 2019 року. Воркшоп є запрошенням до дискусії довкола та праці з матеріалами, котрі гіді зможуть використовувати у своїй роботі. В рамках воркшопу відбудуться лекції-розмови із дослідникам, котрі працюють з найскладнішими темами історії Другої світової війни, а також тренінг із діалогу як інструменту роботи з конфліктними пам'яттями. Результатом воркшопу стануть індивідуальні проекти екскурсійних маршрутів, які гіді розроблятимуть на основі запропонованих матеріалів. Впродовж двох років проекту планується проведення гідами не менше 20 екскурсій, які включатимуть матеріали цієї програми.

МАТЕРІАЛИ ПІДГОТУВАЛИ

Олена Андронатій - екскурсоводка, дослідниця історії євреїв Галичини, учасниця та організатор експедицій в Україні та Польщі для опису залишків єврейських цвинтарів, викладачка єврейської історії та традиції в міжнародних проектах для підлітків.

Інна Золотар - екскурсоводка, гід-перекладачка. Розробляє, супроводжує і проводить екскурсії по Львову: Середньовічний Львів, Львів австрійської доби, місцями єврейської пам'яті, Личаківське кладовище і військові поховання, літературний Львів. Виїзні екскурсії Україною для українських і іноземних туристів: Галичина, Поділля, Буковина, Гуцульщина, Закарпаття, Волинь, тури польською та єврейською спадщиною, літературні тури.

Анна Чеботарьова - соціологиня, дослідниця Центру міської історії та Університету Сент Галлена (Швейцарія), координаторка міжнародного проекту "Український регіоналізм: дослідницька платформа". Сфера наукових зацікавлень - усна історія Львова та Галичини,

єврейська спадщина Центрально-Східної Європи, колективна пам'ять, методологія соціологічних досліджень.

Томаш М. Янковський - історик, PhD, член пост-докторантської програми Friedrich-Lesser-Stiftung та Польської асоціації юдаїки. Сфера наукових зацікавлень: демографічні та соціальні зміни у центрально-східній Європі, історія родини, міграція євреїв. Співавтор альбому "Polskie Tango Hebrajskie" (Музей Polin, 2019).

Наукові консультації та підготовка окремих тем: Др. Оксана Дудко, Др. Ірина Мацевко, Тарас Мартиненко, Андрій Усач.

Головний організаторка програми: Центр міської історії
Координаторка програми: Др. Ірина Мацевко (Центр міської історії)

ReHERIT реалізується спільно з Управлінням охорони історичного середовища Львівської міської ради, Лабораторією міського простору, Центром міської історії Центрально-Східної Європи та Відділом культури Уманської міської ради.

Львівська
міська
рада

Центр міської історії
Центрально-Східної Європи

Умань
УМАНЬ 1800-1810-1820

